

БИЉАНА МИЈАИЛОВИЋ

УДК 028:027.54

Градска библиотека  
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

**ОДРАСЛИ ЧИТАОЦИ ГРАДСКЕ БИБЛИОТЕКЕ  
„ВЛАДИСЛАВ ПЕТКОВИЋ ДИС“ У ЧАЧКУ  
(структура и интересовање)**

*Сажетак:* Карактеристике односа корисника према библиотеци, коришћењу књига и читању за библиотекара представљају значајне индикаторе за сагледавање суштине овог односа. Истраживањем је утврђено да захтеви и интересовања читалаца непосредно утичу на структуру књижног фонда библиотеке. С обзиром на очен пораст броја корисника Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку, може се закључити да ова значајна културна установа последњих година успешно задовољава потребе својих корисника.

*Кључне речи:* корисници, захтеви и интересовања корисника, старосна структура читалаца, пол читалаца, образовање и занимање читалаца, категорија читалаца, структура књижног фонда, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“

Савремени живот и стваралаштво захтевају од библиотекара и свих оних који се баве књигом да осавремене и зналачки усмере читалачко интересовање и, истовремено, медијски карактер књиге прилагоде савременим информационим потребама. Библиотеке савременог доба су делови система који омогућава успешан рад са штампаним материјалом, чија је разноврсност знатно проширила обухват библиотечке делатности, те се данас, уместо о *чишћаоцима*, говори о *корисницима* библиотечких услуга. Оно чиме библиотека, односно библиотекар располажу, је колекција графичких записа, одабраних и организованих тако да задовоље интересовања што ширег круга корисника и, са друге стране, скуп интелектуалних вештина

потребних за одабирање, организовање и дисеминацију грађе на начин који ће задовољити савремене потребе корисника. Библиотекар, уколико жели да адекватно одговори на захтеве читалаца, поред информација везаних за фонд библиотеке, треба да поседује и знање о броју, ставовима, мишљењима, жељама и интересовањима оних који књиге читају.

Да би се упознале поменуте карактеристике одраслих читалаца Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку, обављено је истраживање на узорку одраслих корисника (старости преко 15 година), уписаних у чачанску Библиотеку у току 2006. године, који користе фондове Одељења за одрасле читаоце, Научног, Завичајног и Одељења периодике. У истраживању су коришћени интервјуи, анализе месечних извештаја Библиотеке и анализе захтева читалаца у погледу коришћене литературе. Добијени су показатељи који садрже одређене социолошке карактеристике читалаца, као што су: узраст, пол, образовање и занимање. Истраживањем је утврђено и коју врсту литературе корисници Библиотеке највише читају.

Када је реч о структури фонда Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“, уочена је тенденција обогаћивања фонда стручним, научним и неконвенционалним публикацијама, али је чињеница да још увек потпуну доминацију имају књиге из белетристике.

Сви добијени резултати упоређени су са резултатима из 1996. године (истраживање је спровео тадашњи директор чачанске Библиотеке Радојко Николић).<sup>\*</sup> Социјална и економска криза у друштву током 1996. године и недостатак финансијских средстава одражавали су се и на Библиотеку. Те године долази до знатног смањења броја нових наслова, што и квантитативно и квалитативно неповољно утиче на састав књижног фонда чачанске Библиотеке. Због опште друштвене ситуације, тешког материјалног стања и недостатка књига током 1996, број чланова уписаних у Библиотеку је константно у опадању, а знатно је смањено и коришћење библиотечког материјала. Кориснике су највише занимале нове књиге из текуће издавачке продукције, међутим, њиховим захтевима није било могуће задовољити, с обзиром на то да најтраженије наслове Библиотека није имала у довољном броју примерака.

\*

У Одељењу за одрасле читаоце чачанске Библиотеке у 2006. години уписан је 2501 корисник. У односу на 1996. годину (уписаних је било 1923), примећује се пораст броја читалаца, међутим, када се има у виду да Чачак има 80 000 становника, број корисника библиотечких услуга и даље је ма-

<sup>\*</sup> Радојко Николић, „Читаоци Градске библиотеке у Чачку“, у: *Глас библиотеке* 9/1997 (Чачак), стр. 22-27.

ли. Током 2006. године, Одељење за одрасле читаоце посетило је 37 328 корисника (највећа посећеност забележена је у јануару – 3 304, док је најмања била у јулу – 2 552 корисника), а укупан број библиотечких јединица издат на коришћење износио је 58 538 (у јануару 5 228, а у јулу 4 296). Већој посећености и порасту броја издатих публикација највише је допринела реорганизација и богаћење књижног фонда, као и сарадња са медијима и рекламна пропаганда. Поређења ради, током 1996. године Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ набавила је свега 1 719 књига, а у 2006. години само у Одељењу за одрасле читаоце књижни фонд је обогаћен за 4 359 књига. Дакле, може се закључити да је Библиотека израсла у установу са значајним књижним фондом који успешно задовољава потребе својих корисника.

\*

Истраживањем је утврђено да су у 2006, као и у 1996. години, најбројнији корисници Библиотеке старости од 16 до 35 година – 47,02%; затим, корисници од 36 до 60 година – 45,9%; и, најзад, корисници преко 60 година – 7,79%. Резултати показују да је највише чланова Библиотеке током 2006. године било међу ученицима средњих школа (662) и студентима (544), што износи 48,22% укупног броја уписаних. Евидентан је велики проценат корисника са основном и средњом школском спремом у старосној структури од 16 до 35 година, док су друге категорије корисника равномерније заступљене у свим старосним структурама. Такође, истраживање је показало да старији људи мање читају од млађих и да је њихова мања заступљеност у коришћењу услуга Библиотеке у високој корелацији са годинама старости. На основу ових чињеница може се закључити да у структури одраслих корисника апсолутно преовлађују корисници из редова активног становништва (92,2%), што раду библиотекара даје веома одговорну друштвену димензију и намеће посебну одговорност у пружању адекватних информација.

\*

Од укупног броја одраслих чланова Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ уписаних у 2006. години, жена је било 70,05%, а мушкараца 29,95%. Током 1996. године женских корисника било је 68% , док је корисника мушког пола било 32%. За библиотеку и библиотекара је важно да ли у структури читалаца има више жена од мушкараца, јер је утврђено да се комуницирање са женама умногоме разликује од комуницирања са читаоцима мушког пола. Читатељке су више упућене на библиотекара, траже више информација о публикацијама и чешће од мушких корисника посећују библиотеку. Примећује се да мушкарци доминирају у најнижем и нај-

вишем, а жене у средњем, вишем и високом степену образовања. Ови подаци могу корисно послужити библиотекар у конципирању адекватне комуникације са корисницима одређеног пола.

\*

Резултати такође показују да постоји висока корелација између образовања корисника и степена коришћења библиотечких услуга. Утврђено је да су најбројнији корисници са високом школском спремом – 44,52%, што је за библиотекара важан податак, јер овај профил корисника тражи најсложеније информације. Висок проценат корисника са средњом школском спремом – 38,46% указује на то да су најактивнији читаоци углавном млади људи до 30 година старости, док је проценат корисника са основном школом и вишом школском спремом релативно низак, свега 17,02%.

Ако се детаљније посматра коришћење литературе од стране свих корисника Библиотеке, уочава се статистички значајна разлика у врсти литературе коју највише користе припадници појединих категорија читалаца:

- корисници са основном и средњом школом углавном се опредељују за белетристику. Примећује се слабо коришћење литературе из области економије, права, социологије, филозофије, као и политичке литературе;
- корисници са вишом и високом школском спремом, поред белетристике, највише користе филозофску, психолошку, економску, правну, политичку и педагошку литературу.

\*

Када је реч о професионалној припадности, сваке године се упише готово подједнак број корисника појединих занимања. Најбројнији су корисници из области науке, културе и просвете (31,09%), затим здравства, економије и администрације (19,63%), потом трговине, занатства и угоститељства (11,36%), док су пензионери и домаћице најмалобројнији (8,39%). Природно је што су, поред ђака и студената који су првенствено мотивисани да прочитају одређену литературу везану за школске програме, најбројнији корисници из области науке, просвете и културе, јер је књига за већину њих средство рада. Занимљиво је да се у 2006. години повећао број уписаних војних лица, милиционера и домаћица, а примећује се и појава појединих професија које ранијих година нису биле присутне. Стога се међу члановима Библиотеке може уочити и знатан број програмера, менаџера, политиколога, аналитичара и војних пилота. Оваква структура корисника несумњиво је условљена богаћењем књижног фонда литературом из области маркетинга, менаџмента, финансијског тржишта, као и рачунарства и информационих технологија, информатике и компјутерских програма.

\*

Ако се посматра врста и обим литературе коју читају одрасли читаоци, може се закључити да је највеће интересовање за трилере, љубавне, историјске и социјалне романе, следе приповетке, биографије, авантуристички и научно-фантастични романи, потом есеји, поезија, мемоари и стручна литература. Током 2006. године корисници су се највише интересовали за белетристику и књижевну критику страних аутора (издато је 62,37% књига из ових области); затим белетристику и књижевну критику домаћих аутора (22,90%); филозофију и психологију (3,11%); биографије и историју (3,07%); социологију, права, економију и педагогију (2,77%); литературу из медицинских и техничких наука (2,22%); религију (1,47%); литературу из опште групе и уметности (1,29%) и математику, физику, хемију и екологију (0,76%).

Наведени резултати истраживања упућују на закључак да се код већине корисника донекле формирао читалачки укус, али при томе свакако треба узети у обзир да на интересовање читалаца, односно задовољавање њихових потреба, утиче и структура књижног фонда, као и број књига из одређених области којима Библиотека располаже.

Иако је истраживање показало да читаоци најчешће бирају литературу на основу личног укуса и препоруке библиотекара, примећено је да у зависности од степена образовања корисника постоји статистички значајна разлика међу факторима који утичу на избор литературе у појединим категоријама читалаца:

- код корисника са основном школом, при избору литературе највише утицаја имају препоруке пријатеља, чланова породице и библиотекара;
- при избору литературе код корисника са средњом школом евидентни су утицаји часописа, личног укуса, препорука библиотекара, као и утицај медија који промовишу најактуелније књиге и писце;
- корисници са вишом и високом стручном спремом одлучују се при избору литературе на основу личног укуса, захтева радног места, награђеног дела и на основу прочитаног дела истог аутора.

\*

Добијени резултати показују да богатство и разноврсност књижног фонда, али и образовање, стручност и информисаност библиотекара, представљају основни предуслов за задовољавање интересовања и захтева корисника. Наведене чињенице, заправо, још више мобилишу интелектуалне способности, знање и стручност библиотекара, који настоји да што потпуније одговори потребама друштва и корисника за брзом и тачном информацијом из различитих области.

GROWN UP READERS OF PUBLIC LIBRARY  
„VLADISLAV PETKOVICH DIS“  
(STRUCTURE AND INTERESTING)

*Summary*

The indicated characteristics of relation of user towards the library, use of books and reading are important indicators for the librarian to perceive the essence of the mentioned relation. The review established the fact that demand and interesting of users have a direct impact on library's book holdings structure. In view of the fact that is perceived an increase of number of users of the Public Library „Vladislav Petkovich Dis“ of Chachac it may be concluded that this important cultural institution successfully meets the needs of its users.

*Key words:* users, user demand and interesting, user age structure, education and profession of users, category of users, book holdings structure, Public Library „Vladislav Petkovich Dis“

Biljana Mijajlovich